

SITTARD/AMSTERDAM

Wat zou er gebeuren als Magnus Carlsen een magische deur zou vinden in het Victoriaanse marmerpaleis in Londen waar hij momenteel zijn wereldtitel verdedigt? En daarachter de eerste heerser uit de schaakgeschiedenis zou ontmoeten, het Franse genie François Philidor (1726-1795)? Zouden beide kampioenen dan hun leven aan elkaar kunnen uitleggen?

Nee, denkt grootmeester en schrijver Paul van der Sterren. Philidor was een begenadigd musicus die geblinddoekt tegen meerdere tegen-

standers schaakte, rondreizend door Europa in een tijd waarin geen leerboeken of diepzinnige analyses bestonden. Carlsen is het icoon van het moderne computertijdperk, waarin jonge rekenmeesters met filmsterrenstatus elkaar naar de kroon steken, terwijl de hele wereld via YouTube kan meekijken.

Tovenaar van Riga

Ook Paul van der Sterren, opgegroeid in Venlo en later verhuisd naar Amsterdam, volgt via internet de WK-match tussen de Noor Magnus Carlsen (27) en de Amerikaan Fabiano Caruana (26) op de voet. Elke manoeuvre op het bord is live op zijn laptop te zien, geflankeerd door duizelingwekkende rekenmodellen van Stockfish, een van de

sterkste schaakcomputers van dit moment. Russische grootmeesters geven via een livestream commentaar, iedereen kan via een chatbox meedenken over de volgende zet. De regerend wereldkampioen en zijn uitdager zijn op het podium in Londen overgeleverd aan hun eigen denkkraft, maar die is fijn geslepen in de digitale wereld. Carlsen speelde als kind tijdens de lange Noorse winteravonden duizenden partijen via de computer tegen onbekende tegenstanders. „De computer heeft de beleving van het schaakspel fundamenteel veranderd”, zegt Van der Sterren. „Zowel voor de schakers als de toeschouwers. Jongeren spelen het steeds meer, en intensiever. Carlsen is pas 27, maar heeft nu al meer partijen

gespeeld dan ik in mijn hele carrière.”

Hoe anders was het vroeger, zo beschrijft Van der Sterren in zijn nieuwe boek *Koningen van het schaakbord*, waarin hij alle wereldkampioenen uit de geschiedenis portretteert.

Paul Morphy, de briljante denker uit New Orleans, verpletterde in de negentiende eeuw op het balkon van het Italiaanse operahuis in Parijs in een onsterfelijke partij een Franse graaf en een Duitse hertog, terwijl de Barbier van Sevilla werd opgevoerd. Mikhaïl Tal, bijgenaamd de Tovenaar van Riga, zat steevast verborgen achter een enorme sigarettenwalm achter het bord, dat hij met het ene na het andere spectaculaire offer in brand zette.

Koude Oorlog

En de excentrieke, onpeilbare Bobby Fischer werd op het hoogtepunt van de Koude Oorlog de held van het Westen toen hij in 1972 op IJsland de Sovjet-meester Boris Spasski versloeg. Van der Sterren: „Wat al die kampioenen verenigt, is dat ze vrijwel allemaal genieën waren. Dat ze ook vaak excentriek en kleurrijk waren, is niet zo vreemd. De hele wereld sprak over hen, altijd waren alle ogen op hen gericht.”

Van der Sterren (62) beleefde tij-

dens het schrijven een ware *trip down memory lane*. Op zijn jongenskamer vroeger in Venlo verslond hij boeken over de grootste schakers aller tijden. Ze brachten hem een levenslange fascinatie voor het spel bij.

In Parijs bezocht hij het graf van Alexander Aljechin, de Russische wereldkampioen die worstelde met een drankprobleem en verdacht werd van nazi-sympathieën, maar met zijn virtuoze spel talloze schaakliefhebbers betoverde. De absolute tegenpool van Max Euwe, die Aljechin in 1935 versloeg en de eerste en tot nu toe enige Nederlandse wereldkampioen uit de geschiedenis werd.

Met zijn burgerlijke, onkreukbare imago was de altijd hoffelijke wiskundeleraar uit Amsterdam een witte raaf in de bonte eregalerij van de schaaksport. „Maar ook hij was een fenomeen”, meent Van der Sterren. „Het is uitzonderlijk knap dat hij zich naast zijn drukke baan en het schrijven van boeken kon meten met de allerbeste schakers ter wereld. Hij heeft me absoluut geïnspireerd.”

Enorme aantrekkingskracht

Al meer dan tachtig jaar wacht Nederland op een opvolger. Van der Sterren probeerde het zelf, in zijn

Paul van der Sterren: „Elke schaker heeft de droom om ooit wereldkampioen te worden.” FOTO JEAN-PIERRE

JANS

“
Magnus Carlsen is pas 27, maar heeft nu al meer partijen gespeeld dan ik in mijn hele carrière.

Paul van der Sterren

glorieperiode in de jaren tachtig en negentig waarin hij de grootmeestertitel verwierf en twee keer nationaal kampioen werd. Maar in de kandidatenmatches op weg naar de wereldtitel werd hij uitgeschakeld door het Amerikaanse wonderkind Gata Kamsky. „Elke schaker heeft de droom om ooit wereldkampioen te worden, het allerhoogste dat je kunt bereiken. Dat drijft je tot in alle vezels. Ik heb het geprobeerd, ik heb er nu vrede mee.”

Denkkraft

Wat rest is het bewonderen van de nieuwste generatie, de jonge, vlot geklede twintigers die voor het oog van de digitale wereld hun onwaarschijnlijke denkkraft demonstreren. Carlsen-Caruana, in Londen, het gevecht om de troon in een discipline die miljoenen blijft fascineren. Van der Sterren: „Na voetbal is schaken de meest verspreide sport ter wereld. Het heeft oorlogen en tijden van onderdrukking overleefd. Grote denkers, mensen die ergens onbegrijpelijk goed in zijn, zullen altijd een enorme aantrekkingskracht blijven uitoefenen.”

Reageren?

roel.wiche@delimburger.nl